

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ PRÁCE

ŠKOLOUDOVÁ, Markéta (2017): Změny ve strukturách pražských domácností v období let 1991–2011. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha. 106 stran. Vedoucí diplomové práce Doc. RNDr. Martin Ouředníček, Ph.D.

Diplomová práce Markéty Školoudové je zaměřena na prostorovou diferenciaci struktury domácností v hlavním městě Praze na základě výsledků dat z populačních cenzů. Práce je standardním geografickým příspěvkem s oporou v kvalitní rešeršní práci a popisem změn v detailu katastrálních území města a typů rezidenčních oblastí. Volba tématu má výzkumnou i společenskou relevanci vzhledem k relativně velkým změnám ve strukturách rodiny v transformačním období. Praha je bezesporu vhodným místem pro analýzu těchto změn.

Úvod práce obsahuje kromě hlavního cíle rovněž sedm výzkumných otázek, které jsou doplněny o autorčiny předpoklady vývojových trendů. Výrazná je zde orientace na propojení demografických a urbánních procesů (gentrifikace, suburbanizace). Výzkumné otázky se vztahují k vývoji struktury pražských domácností a k novým vzorcům jejich rozmístění.

Teoretický rámec práce tvoří rešeršní kapitola rozdělená na diskusi druhého demografického přechodu, urbánních procesů a rezidenční mobility. Autorka rozebírá relativně velké množství publikací a snaží se o jejich hodnocení. Shrnutí možná mohlo být zařazeno až na konci celé kapitoly nikoli za subkapitolou 2.2. V kapitole se občas objevují trochu nepřesná tvrzení – např. že procesy změn v obou demografických revolucích postupovaly bez ohledu na úroveň vyspělosti mnoha zemí ve stejný čas (str. 16).

Metodika je založena na datech z populačních cenzů a hodnotí především vybrané čtyři typy domácností – jednočlenné, vícečlenné nerodinné, úplné rodinné a neúplné domácnosti. Autorka si všímá i metodických změn mezi lety 1991 a 2011 a upozorňuje na rozdíly u cenzových a hospodařících domácností. Z hlediska prostorových jednotek využívá jednak katastrální území Prahy a dále se zaměřuje na sedm případových lokalit. Většina analýz je zpracována jednoduchým způsobem, který je však dostatečný pro zachycení hlavních změn ve strukturách pražských domácností. Pochybnosti trochu vzbuzuje „dotazování místních“ využité jako jedna z metod v šesté kapitole, kde by bylo vhodné alespoň kvantifikovat počet respondentů a seznámit čtenáře s metodou zpracování sebraných informací.

Čtvrtá kapitola hodnotí vývoj vybraných typů domácností na úrovni celého Česka, a to od roku 1961 až do současnosti (cenzus 2011). Pátá kapitola je zaměřena na popis vývoje podílů jednotlivých typů domácností v Praze. Celá statistická analýza obou kapitol je dosti popisná. Pokud se autorka pouští do vysvětlení, občas sklouzává do nepodložených tvrzení. Je ovšem nutné přiznat, že řada změn v demografickém chování pražské populace je značně komplikovaných. Autorka si však na několika místech poměrně šikovně pomáhá názory publikovanými v české i zahraniční literatuře, navíc vložené tabulky a především mapy jsou dostatečně výmluvné. Zásadním výstupem je zejména mapa na obrázku 5.6, která pěkně dokumentuje vysoké koncentrace jednočlenných domácností žen ve čtvrtích vnitřního města. Autorka nás například informuje o téměř 5 tisících domácnostech seniorek

na Vinohradech a Žižkově. Již samotná tato informace je zajímavá a vzbuzuje mnoho sociálních otázek.

Šestá kapitola navazuje na práce výzkumného týmu URRIlab a využívá typologii rezidenčních oblastí na úrovni základních sídelních jednotek. Analýza nabízí řadu zajímavých výsledků, když umožňuje komparaci v čase (1991-2011) i podle typů zsj (tabulky na straně 75). V práci je hodnoceno vždy několik zástupců daného typu. Lokální kontext je dokreslen za použití doplňkových metod výzkumu (rozhovory, detailní statistická analýza zsj, fotografie, popis). Případové studie však nemají příliš propracovanou metodiku a většinou spíše připomínají zprávu z cest nebo terénní poznámky. I když jsou informace napsány čtivě a evidentně umožnily lepší porozumění statistickým datům na mikroúrovni, textu by prospěla lepší strukturace dlouhých odstavců a věrohodnější zpracování rozhovorů. Nejasný je zejména výběr respondentů i metodika zpracování jejich výpovědí.

V závěru se Markéta Školoudová vrací k vysloveným předpokladům a výzkumným otázkám. Oproti dosti popisnému textu empirických kapitol nabízí závěr práce relativně fundovaný text, který dobře vystihuje zásadní změny ve strukturách pražských domácností a vysvětluje i řadu faktorů, které za těmito změnami stojí, včetně výhledů do budoucna.

Formální a citační úroveň je velmi dobrá, stylistická úroveň je dobrá. V práci se občas vyskytují formulační i interpretační nedokonalosti a také překlepy. Na druhou stranu oceňuji, že se autorka do vysvětlování komplikovaných procesů má odvahu pouštět. V závěru jsou již tyto nedostatky zcela potlačeny.

Charakteristickým rysem práce byla relativně intenzivní komunikace studentky se školitelem. Text práce byl mnohokrát zdokonalován a doplňován. Empirické výsledky a závěry práce nakonec přinesly řadu významných informací o proměně pražských domácností. Práce podle mne splňuje podmínky pro tento typ prací a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze 8. září 2017

vedoucí diplomové práce